

Reformationsarkæologi i Danmark Status, metoder og muligheder En workshop

Torsdag 30 november 2017
Moesgård, Foredragssalen 4206-139

I forbindelse med reformationsåret sætter denne workshop fokus på arkæologien i studiet af den danske reformation. Spørgsmålet er todelt, da det både tager sigte mod generelt at belyse arkæologiens muligheder som metodisk og teoretisk perspektiv på reformationen og dens materialitet, og mod konkret at belyse reformationen i Danmark. Hvad er status og forskningsfelter? Har arkæologien særlige muligheder og udfordringer? På hvilken måde kan arkæologien bidrage til et divers og tværvideenskabeligt forskningsfelt? I hvilket omfang kan dansk arkæologi overføre teorier og metoder fra den mere udviklede reformationsarkæologi i eksempelvis Storbritannien, hvor konfessionskulturen såvel som bevaringsforhold er anderledes?

Dette er hovedspørgsmålene for denne workshop, som både vil give mulighed for at fremlægge og diskutere igangværende forskning, kommende projekter og metodiske problemstillinger samt invitere til en åben diskussion af og refleksioner over arkæologiens rolle i reformationsforskningen.

Workshoppen er finansieret i et samarbejde mellem forskningsprogrammet MCH (Materials, Culture and Heritage) på Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier og LUMEN – Center for the Study of Lutheran theology and Confessional Societies, Aarhus Universitet

Tilmelding

Deltagelse er **gratis**, men af hensyn til passende mængder kaffe og kage, og evt. bestilling af frokost, er det praktisk at **tilmelde** sig gennem nedenstående link **senest 24.11**. Her kan du også tilmelde et kort oplæg (5 min).

https://auws.au.dk/Reformationsarkaeologi_i_Danmark_2017

Program

10.00-10.15: **Velkomst og tanker om reformationens arkæologi**

Mette Svart Kristiansen og Rainer Atzbach, Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier

10.15-10.45: **Hinsides repræsentation – eller noget om at finde luthersk bordtøj**

Jette Linaa, Moesgård Museum

Titlen til dette indlæg er formet som en roman fra 1900-tallet, for ligesom sådan een er vejen mod reformationsarkæologien lang og snoet. Er det overhovedet en farbar vej at søge efter "reformationsindikatorer" indenfor bordtøjet, ligesom vi har søgt efter en række andre indikatorer på identiteter: sociale, gender, kulturel, etnisk osv. Hvordan undgår vi at falde i repræsentationens fælde, hvor et motiv på et fad = reformeret hushold? Grundspørgsmålet er selvfølgelig, hvad reformationen egentlig er, og hvordan den ændring i mentalitet, som reformationen er udtryk for, interagerer med materialitet og kommer til udtryk i konsumtion. Dette oplæg vil nogle eksempler på hvad der kan være farbare veje til større indsigt i reformationens udtryk i den særlige danske skriftløse arkæologi.

10.45-11.15: **Reformation i hjemmet – or not?**

Mette Svart Kristiansen, Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier

Hverdagens praksis var en religiøs praksis. Det blev understreget med den Lutherske tilgang til arbejde og på daglig læring gennem katekismen under husfaderens ansvar. Hvilken rolle spillede materialitet i opøvelsen af nye praktiker og forståelse af en ny tro? Og er det overhovedet muligt at identificere konfessionaliseringsprocessen gennem hjemmets materielle kultur, når 15-1600-tallets boliger er indrettet som modebutikker, inventarlistere møblerer rummene med et køligt økonomisk blik, kister med udskårne religiøse motiver er stablet sammen på utilgængelige magasiner og arkæologiske udgravninger af 1500-tallet-1600-tallets boliger sjældent udføres, og endnu sjældnere publiceres?

11.15-11.45: **Det reformerede landskab?**

Poul Baltzer Heide, Øhavsmuseet

Blev landskabet også reformeret, og hvordan kan vi se det arkæologisk? Ja, landskabet blev i høj grad også reformeret, men hvordan vi kan se det arkæologisk – det er en anden sag. Med udgangspunkt i det nystartede projekt 'Brahetrolleborg – fra romertid til reformtid' vil jeg diskutere mulighederne for at identificere reformationen i forbindelse med arkæologiske

CENTER FOR
THE STUDY OF
LUTHERAN
THEOLOGY AND
CONFESSIONAL
SOCIETIES

undersøgelser i det åbne land. Diskussionen tager afsæt i undersøgelserne af den nedlagte kirke i Haagerup, og adresserer de særlige forhold der gælder omkring at identificere trosskifter i landskabsarkæologi, herunder undersøgelsesskala, dateringsmuligheder og tværfaglige undersøgelser.

11.45-12.00: Opsamlende diskussion

12.00-12.45: Frokost

12.45-13.30: Kaffe og Posters

13.30-14.00: **Kirkerummet, arkæologien og reformationen – nogle overvejelser og mulige, nye perspektiver**

Martin Wangsgaard, Danmarks Kirker

Kirkerummets forandring henover reformationsskillet er efterhånden blevet belyst fra mange vinkler, og det samme gør sig gældende for kirkerummets rolle, i den udvikling man kunne kalde den fortsatte konfessionaliseringsproces. En proces, hvor den lutherske kirke fik dannet en egentlig, selvstændig tradition. Der er mange veje ind i dette tværfaglige felt, og arkæologiens bidrag til udforskningen af dette har allerede i udenlandsk forskning vist flere muligheder. I mit indlæg vil jeg forsøge at pege på potentielle nye stier, som arkæologien vil kunne træde herhjemme. Arkæologien kunne derved forhåbentlig tilføre perspektiver til reformationsforskningen, som i mindre grad har været undersøgt, fordi faget som det eneste er forankret i udforskningen af den materielle kultur i bredeste forstand.

14.00-14.30: **Gemt og glemt? Helgenfigurers skæbne efter Reformationen**

Sarah Croix, Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier

Selvom man ikke kan tale om en udbredt "billedstorm" i Danmark blev en del af de religiøse figurer, som var fokus i forskellige andagtsformer, fjernet fra kirkerummet i forbindelse med og efter Reformationen. Dette oplæg vil forsøge at rekonstruere disse figurers skæbne, og at undersøge potentialet af en arkæologisk tilgang baseret på dataindsamling, kategorisering og kontekstualisering, fremfor en kunsthistorisk analyse.

14.30-15.00: **Begravelseskultur efter reformationen 1536-1660**

Poul Grønder Hansen

Efter reformationen, da skærsilden var afskaffet og gaver til sjælemesser og forbøn irrelevante, blev memoria-aspektet primært knyttet til jordisk erindring. Der skete små ændringer i gravmindernes ikonografiske skema og en ny type gravminde, epitafiet, kom til. Ved fornemme begravelser blev ligprædikenerne et nyt og betydningsfuldt element i ritualerne omkring døden. "Gravgods" i traditionel arkæologisk forstand er der ikke meget af.

15.00-15.15: Opsamlende diskussion

15.15-15.45: *Eftermiddagskaffe*

15.45-16.15: Korte annonceringer (5 min).

Tilmelding af indlæg gennem nedenstående link

16.15-16.30: **Slutdiskussion**

16.30-17.00: Vinreception i Balle-Lounge